

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Felkai Ferenc*

Cím: *Mit olvas ma Budapest*

Forrás: *Esti Újság*

Nov.
(Hely)

1937 XII. 12.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (

Osztályozás

Tárgy *028.1*

Hely

Idő *n 1937.*

Személy

A forradalmak ponyvairodalma után a történelmi regényeknek van sikerük a mai olvasóközönség előtt

Forr minden, mint a must, — írják a világ közirói. — Ilyenkor csak az menjen le a pincébe, aki tisztában van azzal, hogy mit szabad és mit nem szabad csinálni a robbanásra hajlamos levegőben.

Vizsgáljuk meg, — eresszük el a szimbólumot: — mi az érdeklődési köre ebben a „gyülekező” levegőben annak a közönségnek, szorosabban olvasónak, aki nem vesz részt irányításban, közvélemény, közhangulat alakításban. Még szorosabban:

mi az, ami az átlag közönséget érdekli most, amikor eszmék viaskodnak, világnézetek

lövészárkot húznak, égő városok világítják meg az éjszakákat, emberek ezrei áldozzák életüket nagy nemzeti célokért, amikor a *materiális és spirituális* életszemlélet hívei részint látható, részint láthatatlan, — de érezhető — gigantikus harcot vívnak egymással.

Történelmi regénykonjunktúra

Mit olvas milliós fővárosunk olvasóközönsége ma? Ellenőriztük mindazokon a helyeken, ahol a kérdésre legmegbízhatóbb válaszokat kaphattunk. Kiderült, hogy

Budapestben valóságos történelmi regénykonjunktúra van.

Nincs a történelemnek olyan kimagasló egyénisége, akinek pályafutása ne érdekelné a közönséget, — ha az író a hangsúlyt a magánember életére helyezte és nem kizárólag történelmi cselekedeteire. Tévedés ne essék: *nem a hálószoza-titkok azok, amelyek konjunktúrát szültek*, hanem a gyötrődő, töprengő, őszintén megnyilatkozó felsőbbrendű emberrel való megismerkedési vágy.

Irodalmi életünk egyik vezető egyénisége, aki éveken át műkritikusa volt egy tekintélyes kiadvállalatnak, a következőket mondta:

— Ez a konjunktúra érthető és nem meglepő. A forradalmak után a közönség mohón kereste a könnyű fajsúlyú és olcsó könyveket. Legyünk őszinték: még a *műveltebb rétegek is detektívregényt és vadnyugati történeteket olvastak*. Jól ismerem a piacot: kizárólag Budapesten százötven ponyvaíró ontotta, gyártotta a „regényeket”. Az oka közismert. Azóta — különösen az elmúlt esztendőben —

lényegesen változott a helyzet.

A szórakozó nagyközönség észrevette, hogy forrong körülötte minden, ami az élvezetét irányítja. Kezdte őszintősen érezni a nagy átalakulást. Nem vett aktív részt benne, nem analizált, nem kutatta a mélyebben fekvő okokat: — csak konstataált. *De konstataulta azt is, hogy lemaradt*. Ősztönös haladási vágy fogta el. Kapcsolódni akart. Érezte, hogy a renetget olvasás után is üres a szellemi készlete. Nem politikailag akart felkészültebb lenni, csak meg akarta érteni mindazt, ami körülötte zajlik. Észrevette, hogy mindannak, amit az utóbbi évek

fővárosi háziyomda 1927 — 1695

alatt olvasott, semmi köze sincs a való élet-hez, sem az irodalomhoz. *Az idegizgató szer-eknek nagy katzenjammer lett a reakciója.*

A színházakban is

— A közönség érdeklődési körének egyik fokmérője a színház. Figyelje csak meg — mondta —, milyen rohamosan változott meg a színházi műsor és hogy kísérlik meg követni — sajnos, nem tudatosan — a megváltozott közhangulatot. Néhány évvel ezelőtt még kinevették volna a „szélsőkörök” azt, aki *Shakespeare*t ajánlotta volna egy magán-színházban előadásra. Még alig egy lélegzetvételnnyivel ezelőtt is csak a ponyvával egyenértékű együgyűségekben láttak fantáziát.

Ma történelmi darabokkal kísérleteznek.

Párhuzamos folyamat a könyvkiadókkal. A nagyközönség kíváncsi lett és kíváncsisiskodását éppúgy, mint a serdülőkorban levő gyereket:

nem lehet mellébeszéléssel kielégíteni.

A történelmi regények konjunktúrája természetesen — véleményem szerint — csak egészséges folyamattá a kezdete, amely folyamat után a kiszélesedett érdeklődési kör alkalmat fog adni az irodalom arisztokráciájának, hogy a trónbitorlásnak véget vessen. Az átalakulás után: szépirodalom, színpadiirodalom érettebb, értékesebb termékeit fogja keresni az átlagközönség is. Nem vagyok túlzottan optimista, de úgy érzem, egyenesben vagyunk.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Helyszám

Székesfehérvári házinyomda 1927 — 1695

A Nemzeti Múzeum olvasótermében

Soha annyi látogatója nem volt a Nemzeti Múzeum olvasótermének mint az utóbbi évben. Kora reggel, amikor kinyitják a könyvtárat: megtelik a ruhatár és néhány perc múlva már elmélyülten olvassák kedvenc könyvüket az olvasók. Érdekes, hogy

megváltozott az olvasóterem közönsége,

amelynek ezelőtt nagy részét diákok, egyetemi hallgatók képezték. Ma a legkülönbözőbb korú és foglalkozású olvasó kér könyvet. És nem jegyzetkészítés szempontjából, hanem a legtöbbjük csak szórakozásból és kíváncsiságból.

Az egyik kezelőtiszt a következőket mondta:

— Leginkább történelmi és politikai munkákat olvasnak. És sokat. Három-négy könyvet is kér egy olvasó egy délelőtt. Nem úgy olvasnak, mint régen. Mindent gyorsan át akarnak futni. Nem is csinálnak jegyzetet.

— Van-e érezhető nagy különbség a fiatalabb és az idősebb nemzedék érdeklődése között?

— Nem mondhatnám. Inkább közös tulajdonságokról beszélhetnék. Így például az új olvasók kilencven százaléka: nők, férfiak, korkülönbség nélkül,

az ókorra vonatkozó történelmi munkákat búvárkodja.

Ugyanez a helyzet a fővárosi könyvtárakban is.

Kölcsönkönyvtárak

A kölcsönkönyvtárak nagy népszerűségnek örvendenek. A belterületeken éppúgy, mint a külterületeken. Itt már természetesen nagy keletje van a szépirodalmi munkáknak. Érdekes, hogy

a háborús regények konjunktúrája teljesen megszűnt.

A kémtörténetek, amelyeknek még néhány évvel ezelőtt rengeteg olvasója volt, ma már alig akadnak olvasóra. A szociológiai munkák viszont annál inkább. A szerelmi történeteket szeretik, de csak akkor, ha érdekes történelmi környezetben játszódnak le.

— Nagyon megváltozott az olvasóközönség — mondta beszélgetésünk közben az egyik budai Fővárosi Kölsönkönyvtár vezetője. — Olyan könyveket olvasnak, amire nem is számítottunk és amiből csak pár példányunk van.

Hihetetlen az a fejlődés, amit ebben az évben tapasztaltunk.

Mondok egy példát. Két példányunk van *Az ember tragédiájából*. Évekig alig kérték. Majdnem vissza tudok emlékezni minden egyes évetre. Most kézről-kézre adják. Egyáltalában több klasszikus színdarabbal hasonló a helyzet. Megvoltak — de csak azért, hogy teljes legyen a könyvtárunk. Most újabb példányokat kellett kérnünk a központtól.

Mit mond a könyvkiadó

Félreértések elkerülése miatt elhatároztam, hogy sem könyvcímet, sem nevet, sem más olyan adatot nem írok be a riportba, amely-

nek célzatosság, — vagy reklámíze lehetne. Ezért azt sem írom le, mennyi az a példányszám, amely ma sikert jelent Budapesten. Annnyit elárulhatok, hogy: nagyon kicsi. Sokkal kevesebb, mint az olvasó gondolja. Viszont vannak óriási meglepetések is. Ezt sem hinné el az olvasó, ha leírnám. De azt sem hinné el, hogy melyek azok a könyvek, amelyeknek várakozáson felüli sikerük van? Óvatosan árulom el: azok, amelyeket talán e sorok olvasója is szívesen olvas és amelyekről megállapítja, hogy milyen kár, hogy azt a tömeg vagy nem érti meg, vagy nem olvassa el, mert a tömeget csak az egészen selejtes, költőtietlen, művésztietlen, mondanivalóktól mentes könyvek érdeklik. Nos: ezeknek a megsajnált könyveknek van a legnagyobb sikerük.

Egy közepes könyvkiadó ezt mondta:

— Uram, a nagyközönség kiismerhetetlen (??) Két évvel ezelőtt — őszinte leszek — csak a ponyva kellett. Ötvenöt író tartottunk nyilván. Ma már csak ötöt.

Nézem a listát. Az ötvenötből hatnak a nevét ismeri a közönség.

— Valami más kell. De ki tudja azt megmondani, hogy mi az, ami kell? Ki ismeri itt ki magát? Ha hosszú a regény, az a baj, ha rövid, az a baj. Ha szerelem van benne, akkor attól félünk, hogy már megírták régen valahol a témát, ha nincs szerelem benne, akkor meg attól reszketünk hogy nem fogják olvasni. Én azt hiszem uram, itt egy hiba van: a gazdasági válság a nagy nyomorúság.

*

Megérkeztünk.

Helyben vagyunk.

„Nagy a nyomorúság”, „rosszak a viszonyok” — örökké visszatérő és egyetlen ér-

velése azoknak, akik füstös spartheden, régi recept szerint főznek annak a közönségnek, amelyik bármennyire is éhes: nem hajlandó a régen megunt főztet bekapni.

Vedlik és átalakul a társadalom. Van, aki tudja és bevallja — és van, aki tudja, de nem vallja be.

Teljesen mindegy.

Forr a must.

De nem lesz robbanás. Jó bor lesz.

Felkai Ferenc